

Nieuwsflitsen

Nieuwsflitsen is een periodieke uitgave van de heemkundekring 'Loon op 't Sandt'
Correspondentieadres redactie: Castellanie 40, 5175 DD Loon op Zand
Emailadres: nieuwsflitsen@heemkundekringloonoptsandt.nl

Versijnt 6 keer per jaar

Jaargang 06. Nr. 04 1 juli 2013

In dit nummer onder andere:

☐	Het "slapende" Gilde St. Crispijn	pag. 2
☐	Thema Open Monumentendag 2013	pag. 2
☐	Nieuwe huisvesting voor onze werkrumte	pag. 3
☐	Een kerkhof voor Kaatsheuvel	pag. 3
☐	Bestemmingsplan wordt 'omgevingsplan'	pag. 4
☐	Tentoonstelling 'Oorlogstijd in Haaren 1939-1946'	pag. 4
☐	Kraaien nopen boerderijbewoonster tot actie	pag. 4
☐	Mededelingen voor de leden	pag. 5

Excursie zaterdag 12 oktober Oertijdmuseum

Op zaterdagmiddag 12 oktober komen we om 13.00 uur bij elkaar vóór De Wetering, waarna we al carpoolend naar het Oertijdmuseum in Bostel rijden.

Daar aangekomen staat er een bakje koffie of thee met gebak op ons te wachten.

Na deze versnapering worden we rondgeleid door het grootste geologisch museum van Nederland. Op meer dan 1.000 m² wandel je hier langs landschappen uit de oertijd met bijzondere fossielen en levensechte dinosaurussen.

Oertijdtuin

De Oertijdtuin is ruim 2 hectare groot. Daar vind je "levende fossielen" en bomen en struiken met bijzondere eigenschappen. Er staan verscheidene soorten bomen die we ook fossiel kennen, zoals de Ginkgo, Magnolia en diverse cipressen, zoals Cunninghamia, Cryptomeria, Metasequoia, Sequoia, Sequoiadendron en Taxodium. Planten met bijzondere eigenschappen zijn de benzinestruik, kiespijnboom en zakdoekjesboom.

De kosten van deze excursie bedragen voor leden € 10,- en voor niet-leden € 12,-.

Aanmelden kan tot 20 september door invulling van bijgevoegd inschrijfformulier of door een e-mail te sturen naar: secretaris@heemkundekringloonoptsandt.nl EN de bijdrage over te maken op bankrekeningnummer 12.97.98.495 t.n.v. Heemkundekring Loon op Zand.

Dagexcursie zaterdag 12 oktober 2013

Inleveren voor 20 september 2013

Aanmelding voor personen

Naam:

Adres:

Handtekening:

De bijdrage ad € 10,- (leden) en/of € 12,- (niet-leden) per persoon heb ik bijgesloten/overgemaakt.

Inleveren bij: Secretariaat Scorpis 7, 5175 XM Loon op Zand

Het 'slapende' gilde St. Crispijn

Gedurende meer dan anderhalve eeuw is in ons dorp het gilde St. Crispijn actief geweest. In 1819 was het door schoenmakers en leerlooiers opgericht om samen de concurrentie het hoofd te bieden en om elkaar bij te staan in moeilijke tijden. Daarnaast hebben de vele leden in goede en slechte tijden hun ontspanning bij dit gilde gevonden.

De laatste keer dat St. Crispijn naar buiten trad, was in 1975 bij de opening van het gildehuis 'In de Bijên-Thuijnen' van St. Ambrosius.

Veilig gesteld voor de toekomst

Na het 'slapend' worden van St. Crispijn nam de gemeente Loon op Zand in 1990 bij notariële akte de waardevolle goederen - zilveren schilden, vaandel en kruisboog - in bruikleen over. Dit gebeurde op initiatief van de laatste hoofdman, Harrie Brands, die zich altijd over het erfgoed heeft ontfermd. Samen met Jan Toorians heeft hij het verstandige besluit genomen om dit met de hulp van de gemeente veilig te stellen voor de toekomst. De gemeente heeft op initiatief van de kunstcommissie het gildevaandel laten conserveren door het restauratieatelier De Tiendschuur in Tilburg en het gildebezit gepresenteerd in een vitrinekast in het gemeentehuis.

In 2009 ontstond echter een nieuwe situatie toen allerlei geruchten de ronde deden over verbouw of zelfs sloop van het gemeentehuis. Uit bezorgdheid over het erfgoed van St. Crispijn heb ik toen contact opgenomen met het college van burgemeester en wethouders. Het overleg heeft ertoe geleid dat het erfgoed door het gilde St. Ambrosius in bewaring is genomen.

Waardevol gildebezit

In september 2009 werd het gildebezit met instemming van de gemeente tentoongesteld in het provinciehuis, waar Wim van de Donk, de Commissaris van de Koningin, een van de vele belangstellende kijkers was. In 2010 werd het van 11 september tot

14 november tentoongesteld in het museum Kempenland te Eindhoven.

Het gaat hier om een bijzonder waardevol gildebezit dat niet alleen voor de toekomst behouden moet blijven, maar ook een toegankelijke plaats in het dorp verdient. Dit besef én de vele onduidelijkheden over het gemeentehuis in Kaatsheuvel hebben geleid tot het initiatief om het terug te brengen naar de plaats waar het thuis hoort en wel in de parochiekerk van Loon op Zand.

Dit is de plek waar de gildebreeders van St. Crispijn zich talloze malen hebben verenigd. Overleg met het gemeentebestuur en het kerkbestuur resulteerde in het groene licht voor dit plan. Intussen was het vaandel opnieuw door De Tiendschuur geconserveerd en ook het zilveren medaillon gerestaureerd. Guido van Gorp heeft drie mooie kastjes gemaakt voor dit gildebezit. Het mag weer gezien worden!

Ik dank allen die aan de uitvoering van dit plan hun medewerking hebben verleend: Guido van Gorp, het gemeentebestuur, beleidsambtenaar Kim Vesters-Stalpers, het kerkbestuur van de parochie H. Willibrord, met name Sjef de Wijs, Gilde St. Ambrosius en hoofdman Jan van Riel.

Jan Vera

Thema Open Monumentendag 2013: Macht & Pracht

Door de eeuwen heen hebben invloedrijke personen en instellingen veel monumentale pracht voortgebracht om hun macht ten toon te spreiden. Dit gegeven vormt de inspiratiebron voor het thema van Open Monumentendag 2013: Macht & Pracht.

In het weekend van 14 en 15 september zullen duizenden schitterende monumenten van Macht & Pracht hun deuren openen voor publiek.

Met het thema Macht & Pracht zal er aandacht zijn voor de diverse vormen van macht, zowel eco-

nomische, politieke en rechterlijke macht, als ook geestelijke macht, de krijgsmacht en de koninklijke macht. Dat betekent dat een groot arsenaal aan gebouwen hun deuren gratis zullen openen tijdens de Open Monumentendag; kastelen, paleizen, grachtenpanden, kerken, rechtbanken, stadhuizen, universiteitsgebouwen en nog veel meer. Overal waar de pracht, de rijkdom, schoonheid en grootsheid voortkwam uit een manifestatie van macht, is er sprake van Macht & Pracht.

Macht & Pracht past uitstekend bij het koninklijke

jaar 2013. In dit jaar vieren we naast de troonswisseling immers 200 jaar Koninkrijk der Nederlanden en 300 jaar Vrede van Utrecht. Bij deze gelegenheid van Europees belang werd aan de onderhandelings-tafel, en niet op het slagveld, een

einde gemaakt aan een reeks van oorlogen in Europa en overzee. De landelijke opening van Open Monumentendag vindt dit jaar dan ook plaats in Utrecht, op de donderdag voor de Open Monumentendag op 12 september.

Evenals de afgelopen jaren is er ook in 2013 een Open Monumenten Klassendag waarbij basisscholen op vrijdag 13 september in een groot aantal Nederlandse gemeenten monumenten in hun eigen omgeving kunnen bezoeken. Voorts kunnen monumentenliefhebbers nu al genieten van het Open Monument van de Maand. Ergens in Nederland gaat er elke maand een monument gratis open, als voorproefje van de Open Monumentendag. Voor informatie over de Open Monumentendag en het Open Monument van de Maand zie:

www.openmonumentendag.nl.

Erfgoedstem 2-5-2013

Nieuwe huisvesting

Met een meerderheid van stemmen besloot de ledenvergadering van Heemkundekring "Loon op 't Sandt" op 12 juni j.l. in te stemmen met het voorstel van het bestuur om de werkruimte van de kring te verhuizen vanuit De Wetering naar de lokatie van de Scouting aan de Klokkenlaan.

In de volgende Nieuwsflitsen zullen de achtergronden van dit besluit en de planning van de verhuizing ongetwijfeld aan de orde komen.

Het bestuur hoopt 1 oktober 2013 het nieuwe verblijf in gebruik te nemen. □

Een kerkhof voor Kaatsheuvel

In het periodiek *Aaw nieuws?* (mei 2013) van de Heemkundekring 'de Ketsheuvel' is in het kort de strijd beschreven van de Kaatsheuvelse bevolking om een eigen kerkhof te krijgen en het hardnekkig verzet daartegen van het gemeentebestuur van Loon op Zand. Op de (geheel vernieuwde) website www.janvaniersel.nl kan de belangstellende lezer nu ook kennismaken van een meer uitgebreide versie van deze geschiedenis, die begon met het binnentrekken van ons land door de Franse troepen in 1795 onder het vaandel 'vrijheid, gelijkheid en broederschap'. Dat vormde de opmaat naar gelijkberechtiging van Brabant.

Er kwam een einde aan de achterstelling, zowel op bestuurlijk als op kerkelijk gebied. In 1796 was de geboorte van Bataafs Brabant een feit, een eerste stap naar de huidige provincie Noord-Brabant, en na anderhalve eeuw onvrijheid mochten de katholieken weer openlijk hun geloof belijden. Deze verheugende ontwikkeling gold temeer voor Kaatsheuvel, omdat dit gehucht - dat tot dan toe onder de parochie Loon op Zand viel - in 1796 na een lange periode van strijd als zelfstandige parochie werd aangewezen. Eén ding zou de Kaatsheuvelse bevolking voorlopig nog moeten missen: een kerkhof. Meer dan twintig jaar heeft zij voor het begraven van haar doden de zware gang naar het Loonse kerkhof moeten maken. Na veel bidden en smeken kreeg Kaatsheuvel dan eindelijk in 1817 zijn lang geëerde kerkhof.

Jan van Iersel

Bestemmingsplan wordt 'omgevingsplan'

Gemeenten krijgen vermoedelijk in 2018 een nieuw instrument in handen voor de inrichting van de leefomgeving: het omgevingsplan. Met dit alternatief voor de omstrede omgevingsverordening, kan het aloude bestemmingsplan alsnog in de prullenbak.

Met ingang van de nieuwe wet worden alle bestemmingsplannen automatisch omgevingsplannen, of gemeenten er nu één of honderd hebben, zegt minister Melanie Schultz. (...) Het verschil met het bestemmingsplan is dat in het omgevingsplan meer regels kunnen worden opgenomen dan enkel over de bestemming van grond; ook afspraken over natuur en milieu en bijvoorbeeld erfgoed kunnen erin.

Erfgoedstem 18-2-2013

Secretariaat heemkundekring:

**Theo Schroemges, Scorpis 7,
5175 XM Loon op Zand. Tel. 363030. Email:
secretaris@heemkundekringloonoptsandt.nl**

Monumentennieuws uit onze omgeving

Tentoonstelling 'Oorlogstijd in Haaren 1939-1946'

Wat gebeurde er in en rondom het groot seminarie Haaren tussen 11 mei 2013 en 2 april 2014?

Deze tentoonstelling in het voormalige groot seminarie - thans 'gedenkplaats' genoemd - aan de Rijksweg Tilburg-Den Bosch zal een beeld geven van de lotgevallen van de bewoners van het dorp Haaren en van het groot seminarie tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Al in september 1939 werden de dienstplichtigen, ook uit Haaren, opgeroepen voor de mobilisatie, omdat Frankrijk en Engeland aan Duitsland de oorlog verklaarden. Na de bezetting van Nederland door de Duitsers in mei 1940, ging het leven in Haaren over het algemeen gewoon door en trachtte men onder omstandigheden het beste van het leven te maken. Bijzonderheid voor Haaren was dat in september 1941 de gebouwen van het groot seminarie door de Duitsers gevorderd werden. Ze werden door hen gebruikt als gijzelaarskamp en onderzoeksgevangenis. Na de bevrijding in oktober 1944 werden de gebouwen door de geallieerden gebruikt. Pas in maart 1946 konden de priesterstudenten weer hun studie hervatten in het seminarie.

Aan de hand van voorwerpen en foto's uit de eigen collectie van de Gedenkplaats wordt een beeld geschetst van de hulp die de Haarensse bevolking trachtte te geven aan gijzelaars en gevangenen, de activiteiten van Engeltje Witlox, bode bij Van Gend & Loos, het verzet in Haaren door met name pater Optatus, Sjan Termeer, To Vermeer, onderwijzeressen aan de meisjesschool, en de gemeenteambtenaren André Vissers en Marius van den Wildenberg. Daarna wordt ook aandacht besteed aan de bevrijding van Haaren door de Schotten in oktober 1944.

Openingstijden

Deze tentoonstelling is geopend vanaf zaterdag 11 mei 2013 tot en met woensdag 2 april 2014 op elke eerste woensdag van de maand van 10.00 – 16.00 uur.

- in de maanden juli en augustus is er elke woensdag een rondleiding om 10.00 uur;
- groepen op afspraak: 0411-621729, bij geen gehoor 0411-622230;
- e-mail: ceesvanroessel@planet.nl;
- rondleiding 3 euro per persoon;
- er is steeds ruimte om ook uw eigen verhaal naar voren te brengen. Vrijwilligers staan voor u klaar. Graag ontvangen we u voor een bezichtiging en een kop koffie.

Op 4 oktober 2008 was onze heemkundekring op excursie naar deze gedenkplaats. (red.) □

Kraaien nopen boerderijbewoonster tot actie

Marja Kivits uit het Vlijmen houdt van haar achttiende-eeuwse boerderij. Het rijksmonument werd vorig jaar nog uitgeroepen tot mooiste van Noord-Brabant. Een zwerm kraaien gooide echter roet in het eten.

De zwarte vogels doken in de rieten kap van haar prachtige woonboerderij. Zij waren op zoek naar eten, maar vernielden daarbij de kap. En nu zit Kivits met een lekkend dak. Een nieuwe kap kan zij niet betalen; de oude was nog lang niet afgeschreven.

Van de gemeente krijgt ze geen geld, dus zoekt ze andere bronnen. Ze hoopt op bijdragen van particulieren en is daarom een z.g. 'crowdfunding-actie' begonnen. Hoe meer je bijdraagt, hoe leukere beloningen je tegemoet kunt zien. Zo heeft Kivits in haar huiskamer een mini-theatertje gebouwd. Wie € 250,- betaalt, kan daar genieten van Brabantstalige liedjes, gezongen door de hoofdrolspeelster zelf.

Aanpakken

Particulieren, die van aanpakken weten, zijn een stuk belangrijker voor erfgoed dan gemeenten die maar op zich laten wachten.

Behalve een theatertje is de Vlijmense boerderij ook een museum, waar schoolklassen over vroeger kunnen leren. Kortom: het is een schitterend, belangrijk monument. Bovendien: in Brabant worden al genoeg boerderijen bedreigd. Als er een eigenaar is die hem wel overeind wil houden, kan dat alleen maar gestimuleerd worden.

Klomsokken

Wie € 1.000,- geeft, kan een beloning van twee zelfgebreide klomsokken (en nog veel meer) tegemoet zien. Wie dit sympathieke project wil steunen, kan kijken op de site van www.helpdebrabantseboerderij.nl.

Monumentje 10-5-2013